

Juryrapport Vertaalengel 2026 voor Fedde van Santen

Molly van Gelder en Martine Vosmaer, namens de Sectie Literair Vertalers van de Auteursbond

Fedde van Santen (1959) kwam na een studie Spaanse Taal- en Letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam min of meer bij toeval in het vertaalvak terecht. Eerst als zelfstandige, later als vertaler bij een grote Nederlandse instelling. Na 25 jaar en uitstapjes naar het toenmalige Literair Productie- en Vertalingenfonds en de Adviesraad van het Nederlands Fonds voor de Letteren leidde (weer) het toeval hem tot het vertaalonderwijs. Hij werd op twee fronten actief: als lector bij ITV Hogeschool voor Tolken en Vertalen in Utrecht en als directeur van de Vertalersvakschool, de academie voor literair vertalen in Amsterdam en Antwerpen.

Molly van Gelder (1950) werd opgeleid aan het Amsterdamse Instituut voor Vertaalkunde en heeft een rijk en gevarieerd vertaaloeuvre (Marilyn French, Doris Lessing, A.M. Homes, Flannery O'Connor, Hanif Kureishi, John Marsden, Nadine Gordimer, John Irving en Carson McCullers). Ook was ze jarenlang de vaste vertaler van Nicci French, steeds in samenwerking met een co-vertaler. Ze was secretaris van de Werkgroep Literair Vertalers van de Vereniging van Letterkundigen (die opging in de huidige Auteursbond) en was een van de oprichters van de VertalersVakschool, waaraan ze ook jarenlang mede leiding af. Voor haar inspanningen ten behoeve deze school ontving ze in 2012 de VvL-penning.

Martine Vosmaer (1946) studeerde eveneens aan het Instituut voor Vertaalkunde. In 1985 vormde ze een vertaalduo met Karina van Santen (1956) en in de ruim 40 jaar dat ze samenwerken, vertaalden ze meer dan 150 boeken, aanvankelijk vooral uit het Frans, maar gaandeweg steeds meer uit het Engels. Ze vertaalden 'hogere' literatuur van onder meer Beckett, Mark Z. Danielewski, Simon Schama, Salman Rushdie, DBC Pierre en Ali Smith, maar ook vrolijke vrouwenboeken van Allison Pearson. Inmiddels vertalen ze ook uit het Afrikaans, romans van Etienne van Heerden en S.J. Naudé, en thrillers van Deon Meyer. Hun motto is 'consequent inconsequent', want vertalen is geen wiskunde.

Juryrapport Vertaalengel 2026 voor Fedde van Santen

‘Een opleiding is een snelkookpan, waarin je niet alleen leert van de docent, maar vooral ook van je medestudenten.’

– Fedde van Santen

In 2006 ontstond vanuit het bestuur van de toenmalige Werkgroep Vertalers van de VVL (nu de Sectie Vertalers van de Auteursbond), bestaande uit Molly van Gelder, Els van der Pluijm en Martine Vosmaer, het idee een literaire vertaalopleiding in het leven te roepen. Onder literair vertalers was er al heel lang behoefte aan een waardig opvolger van het IVV (Instituut voor Vertaalkunde van de UVA) dat al jaren geleden was opgeheven. Na vruchtbare gesprekken met de Schrijversvakschool werd de Stichting Vertalersvakschool bij de notaris vastgelegd. Docenten werden geworven, allemaal literair vertalers, voor wie de vakschool een welkome bron van extra inkomen werd. De opleiding zou de nadruk leggen op het ambacht van vertalen volgens het principe gezelschap-meester. De Schrijversvakschool gaf les in het monumentale pand d’Bruynvis aan de Keizersgracht. Daar konden de vertalers op de vrijdagavond wel bij.

En toen moest het nog een school worden: met studenten, een curriculum, een rooster, lesgelden en subsidies.

En daar was Fedde, in die tijd verbonden aan het rrv in Utrecht. Hij werd gepolst en wilde zich er wel ‘tegenaan bemoeien’. En dat heeft hij met verve gedaan. In januari 2007 startte de school met een pilot. Najaar 2007 begon de 2-jarige parttime opleiding, onder leiding van Fedde en Molly.

Fedde voelde zich als een vis in het water. Omdat de vakschool een onafhankelijk instituut was, niet gebonden aan de bureaucratische rompslomp van een universiteit of andere overheidsinstantie, had hij de vrijheid om de school te leiden naar zijn eigen visie. Hij zat altijd boordevol ideeën, en die werden meteen uitgetest. De lijntjes waren kort. Zo kwamen er workshops ‘exotische’ talen: Pools, Portugees, Tsjechisch. Er kwamen workshops poëzievertalen, toneelvertalen en ‘andersom’vertalen (van het Nederlands in een andere taal). Er kwamen schrijftrainingen voor vertalers en een liedjesvertaaldag. Zelf liet hij de studenten op een speelse manier kennismaken met de theoretische kant van het vertalen. Hij benadrukte het belang van veel lezen, met name Nederlandse literatuur. (‘Ken uw klassieken’).

De Vertalersvakschool, inmiddels verrijkt met de subtitel ‘Academie voor literair vertalen’, ook een idee van Fedde, is uitgegroeid tot een bekend instituut dat in de loop van twintig jaar een nieuwe generatie vertalers heeft opgeleid. In de literaire uitgeverwereld is het diploma van de vvs een aanbeveling. Namen van afgestudeerden zie je nu overal opduiken in vertaalde boeken.

Fedde was daarnaast medebedenker van de Stichting Vertaalverhaal, initieerde de oprichting van het tijdschrift PLUK, waarin nieuwe vertalers konden debuten, en organiseerde minisymposia met thematische vertaalonderwerpen.

En zijn ambitie reikte nog verder: in 2018 kwam er een Vlaamse tak van de vakschool in Antwerpen.

Zijn verdiensten voor het vertaalvak kwamen allemaal samen in zijn werk voor de Vertalersvakschool. Voeg daarbij zijn grote sociale talent, zijn humor en verbluffende spreekvaardigheid (zet Fedde op een podium en het komt altijd goed), om dat alles wordt hij nu namens de sectie Vertalers van de Auteursbond beloond met een in een gloednieuw jasje gestoken Vertaalengel.

De jury:

Molly van Gelder,
Martine Vosmaer